

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування
Кафедра публічного управління адміністрування та
інформаційної діяльності

06-14-239М

Методичні вказівки

до практичних робіт та виконання самостійної роботи
з навчальної дисципліни «Основи демократії» для
здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за
освітньо-професійною програмою
«Публічне управління та адміністрування» спеціальності
281 «Публічне управління та адміністрування» денної та
заочної форми навчання

Рекомендовано
науково-методичною радою
з якості ННІЕМ
Протокол № 1
від 19 вересня 2022 року

Рівне – 2022

Методичні вказівки до практичних робіт та виконання самостійної роботи з навчальної дисципліни «Основи демократії» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Публічне управління та адміністрування» спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» денної та заочної форми навчання [Електронне видання] / Цецик Я. П. – Рівне : НУВГП, 2022. – 13 с.

Укладач: Цецик Я. П., к.і.н., доцент публічного управління, адміністрування та інформаційної діяльності.

Відповідальний за випуск: Тихончук Л. Х, д. наук з держ. управління, доцент, в. о. завідувача кафедри публічного управління, адміністрування та інформаційної діяльності.

Керівник групи забезпечення спеціальності к.е.н., доцент

Антонова С. Є.

Зміст

Вступ

1. Загальні завдання навчальної дисципліни.....	3
2. Поради з планування і організації вивчення навчальної дисципліни.....	5
3. Тематика практичних робіт та самостійної роботи	
Практичне заняття № 1	7
Практичне заняття № 2	7
Практичне заняття № 3.....	8
Практичне заняття № 4.....	8
Практичне заняття № 5.....	9
Практичне заняття № 6.....	9
Практичне заняття № 7.....	10
Практичне заняття № 8.....	10
4. Оцінювання знань студентів	11
5. Список рекомендованої літератури.....	12

© Я. П. Цецик, 2022

© НУВГП, 2022

1. Загальні завдання навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Основи демократії» призначена для вивчення здобувачами вищої освіти першого (бакалаврського) за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» денної та заочної форми навчання спеціальності є нормативною. Дисципліна орієнтована на оволодіння студентами ключових понять формування та розвитку демократичного суспільства.

У процесі вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти повинні оволодіти принципами становлення і розвитку демократичних інститутів в Україні, роллю у процесах демократизації громадянського суспільства..

Відповідно до освітньо-професійної програми з навчальної дисципліни

Мета дисципліни – «Основи демократії» набуття студентами теоретичних навичок та практичного розуміння головних принципів демократичності суспільства, аналізувати ризики сучасній демократії.

Предмет дисципліни «Основи демократії» - вивчає ключові напрями формування та розвитку демократичних інститутів влади, ролі громадянського суспільства у цих процесах.

При вивченні даної дисципліни здобувачі вищої освіти повинні отримати компетенції:

- здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- здатність працювати в команді.
- здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- здатність використовувати в процесі підготовки і впровадження управлінських рішень сучасні ІКТ.

- здатність здійснювати інформаційно-аналітичне забезпечення управлінських процесів із використанням сучасних інформаційних ресурсів та технологій.

Результати навчання:

- використовувати базові знання з історичних, культурних, політичних, соціальних, економічних засад розвитку суспільства.

2. Поради з планування і організації вивчення навчальної дисципліни

Самостійна робота здобувача вищої освіти є одним із ключових аспектів оволодіння ним навчальним матеріалом у вільний від обов'язкових занять час. Зміст самостійної роботи при вивченні дисципліни «Основи демократії» визначено навчальною програмою, завданнями та рекомендаціями викладача, даними методичними рекомендаціями.

Головною метою самостійної роботи є закріплення, поширення та вдосконалення набутих під час аудиторних занять знань, умінь та навичок.

Питання, що виникають у здобувачів вирішуються на консультаціях, які проводяться викладачем згідно з розкладом затвердженого кафедрою публічного управління, адміністрування та інформаційної діяльності.

Самостійна робота з дисципліни «Основи демократії» опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу;

- вивчення окремих тем і завдань передбачених для самостійного опрацювання;
- підготовка до практичних занять;
- вирішення практичних завдань з пов'язаних із аналізом ризиків та загроз сучасній демократії, особливостями демократії в Україні на сучасному етапі.

Всі завдання самостійної роботи поділяються на обов'язкові та вибіркові, виконуються у визначені терміни та передбачають

форми звітності щодо їх виконання. Обов'язкові завдання виконуються кожним здобувачем у процесі вивчення навчальної дисципліни, вибіркові є альтернативними.

Після виконання обов'язкових та вибірових завдань у встановлені терміни студент звітує викладачеві, а набрані ним бали враховуються як кількість балів за поточну успішність у навчальній роботі.

Оцінювання результатів поточної успішності студентів (завдань, що виконуються під час практичних занять, виконання індивідуальних завдань, консультаціях, результати самостійної роботи проводиться за наступними критеріями у (відсотках балів, що виділені на виконання завдання з заокругленням до цілого числа):

- а) 100 % - завдання виконано вірно та вчасно, без зауважень;
- б) 80 % - завдання виконано вчасно й у повному обсязі, але присутні окремі незначні недоліки;
- в) 60% - завдання виконано вчасно, але містить значні недоліки у методиці чи практичній частині;
- г) 40 % - завдання виконано частково та містить суттєві помилки чи недоліки;
- д) 0 % - завдання взагалі не виконано.

У процесі вивчення дисципліни «Основи демократії» передбачено наступні види роботи викладача зі студентами:

- проведення індивідуальних консультацій згідно графіка затвердженого кафедрою публічного управління, адміністрування та інформаційної діяльності;
- перевірка виконання індивідуальних завдань поточного контролю та модульних контрольних робіт;
- проведення індивідуальних занять зі здобувачами вищої освіти з метою підвищення рівня їхньої підготовки та розвитку індивідуальних здібностей результатом чого може стати підготовка наукових доповідей, статей у фахових виданнях.

Контроль самостійної роботи здобувачів здійснюється на практичних та індивідуальних заняттях у формі поточного контролю, модульних контрольних робіт та перевірки якості

виконання індивідуальних і домашніх завдань. У табл. 1 наведено завдання для самостійного опрацювання.

Таблиця 1
Перелік питань для підготовки доповіді, інформаційного повідомлення, презентації

№ з/п	Назва теми
1.	Передумови та зародження демократії
2.	Особливості становлення та розвитку демократії в Україні
3.	Роль контролюючої функції громадянського суспільства за інститутами влади у демократичному суспільстві
4.	Загрози сучасній демократії
5.	Особливості становлення та розвитку багатопартійності в Україні
6.	Принципи організації та проведення демократичних виборів
7.	Вплив політичної культури суспільства на формування демократичних інституцій.
8.	Особливості становлення незалежних ЗМІ в Україні на сучасному етапі
8.	Вплив ЗМІ на суспільно-політичні процеси у демократичному суспільстві.
9.	Особливість діяльності демократичних інститутів в Україні в умовах воєнного стану.

3. ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ РОБІТ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Практичне заняття № 1.

Тема: Витоки та сутність демократії.

Мета: Ознайомити здобувачів з основними причинами становлення демократії у світовому контексті.

Норма часу (за навчальною програмою): 2 год.

Питання для обговорення.

1. З'ясувати сутність поняття демократії та її витоки.
2. Особливості становлення демократії на сучасному етапі розвитку суспільства.
3. Прокоментуйте слова прем'єр-міністра Великобританії У. Черчіля «Демократія це погана форма правління, однак нічого кращого людство поки що не придумало». Чи погоджуєтеся Ви з ним? Відповідь аргументуйте.

Рекомендована література: 1, 2, 3, 4, 7, 8, 9.

Практичне заняття № 2.

Тема: Становлення та розвиток демократії в Україні.

Мета: З'ясувати головні демократичні традиції в Україні, та проаналізувати становлення демократії на сучасному етапі.

Норма часу (за навчальною програмою): 2 год.

Питання для обговорення

1. Проаналізувати особливості розвитку демократичних традицій в Україні на різних етапах її розвитку.
2. Особливості інституалізації демократичних процесів після проголошення незалежності України.
3. Чи вплинули історичні традиції нашої держави на формування демократичних інститутів влади.

Рекомендована література: 1, 2, 3, 8, 10.

Практичне заняття № 3.

Тема: Сучасні технології демократичного реформування: перспективи розвитку. Загрози та виклики сучасній демократії.

Мета: Визначити принципи та основні цілі проведення реформ у демократичному суспільстві.

Питання для обговорення.

1. Визначте принципи формування органів влади та місцевого самоврядування, їх роль у культурному, економічному та політичному житті суспільства. (Волонтерський рух, реформування системи державного управління в Україні, протидія корупції).
2. Чому корупція є ризиком формування та розвитку демократичного суспільства?
3. Яку негативну роль відіграють інформаційні війни проти України і чи несуть вони загрозу демократичним перетворенням.

Норма часу (за навчальною програмою): 4 год.

Рекомендована література: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8.

Практичне заняття № 4.

Тема. Роль партій у розвитку демократичного суспільства.

Мета: З'ясувати зі здобувачами яким чином багатопартійність впливає на демократичний розвиток суспільства.

Питання для обговорення.

1. Політичні партії як елемент демократичності суспільства.
2. Типи партійних систем.
3. Роль партій у формуванні органів влади. Становлення та розвиток багатопартійності в Україні.
4. Особливості партійної системи України.
6. Проаналізуйте роль політичних партій у формуванні органів влади.

6. Як Ви вважаєте чи сучасна партійна система України є досконалою?

Норма часу (за навчальною програмою): 4 год.

Рекомендована література: 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10.

Практичне заняття № 5.

Тема: Вибори та референдум як складові демократичності суспільства.

Мета: Проаналізувати зі здобувачами роль виборів у формуванні та оновленні органів влади у демократичному суспільстві.

Питання для обговорення.

1. Поняття виборів.
2. Типи сучасних виборчих систем та їх особливості. Змішана виборча системи.
3. Становлення та розвиток виборчої системи в Україні.
3. Проаналізуйте особливості проведення виборів президента та парламенту України на сучасному етапі.
4. «Демократичність» процедури виборчого процесу.
5. Референдум та плебісцит. У чому полягає різниця між референдумом та плебісцитом?

Норма часу (за навчальною програмою): 4 год.

Рекомендована література: 1, 2, 3, 6, 9, 10.

Практичне заняття № 6

Тема: Вплив демократичних традицій на рівень культурного розвитку суспільства.

Мета: З'ясувати зі здобувачами яким чином демократичні традиції впливають на рівень політичної культури суспільства.

Питання для обговорення.

1. Поняття політична культура суспільства.
2. Особливості розвитку політичної культури у світовому контексті та її взаємозв'язок з демократичними інститутами влади.

3. Роль органів влади у формування світоглядних принципів громадян.
4. Забезпечення культурно-освітніх потреб у демократичних державах.

Норма часу (за навчальною програмою): 2 год.

Рекомендована література: 3, 4, 5, 7, 8, 9.

Практичне заняття № 7

Тема: Роль демократичних ЗМІ у формуванні громадської думки суспільства.

Мета: Проаналізувати зі здобувачами принципи діяльності ЗМІ у демократичному суспільстві та яку роль вони відіграють у формуванні громадської думки.

Питання для обговорення

1. Яким чином ЗМІ впливають на діяльність органів влади у демократичних державах.
2. Особливості комунікативної політики органів влади в сучасній Україні.
3. Особливості впливу ЗМІ на формування громадської думки в Україні.
4. Чи завжди опозиційні ЗМІ об'єктивно оцінюють діяльність органів влади і чи відповідає це принципам демократії та журналістської етики.

Норма часу (за навчальною програмою): 2 год.

Рекомендована література: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10.

Практичне заняття № 8

Тема: Особливості функціонування демократичних інститутів в Україні в умовах воєнного стану.

Мета: З'ясувати особливості діяльності демократичних інститутів в Україні в умовах воєнного стану.

Питання для обговорення

1. Проаналізувати роль органів влади у забезпеченні дотримання принципів демократії в Україні в умовах воєнного стану.
2. Охарактеризувати роль ЗМІ у підтриманні та розвитку демократичних інститутів.
3. Проаналізувати інформаційну політику владних структур в умовах воєнного стану.

Норма часу (за навчальною програмою): 2 год.

Рекомендована література: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8.

4 ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ

Система оцінювання успішності здобувача вищої освіти здійснюється за 100-бальною шкалою, що розділяється на дві складові:

1. 60 балів – поточна складова оцінювання.
2. 40 балів – модульна або підсумкова складова оцінювання.

Усі форми включено до 100-бальної шкали оцінювання.

Модульну або підсумкову складову оцінювання організовано шляхом складання двох модульних контролів знань студентів. Перескладати модульні контролі не дозволяється.

Контрольні заходи включають модульний контроль знань студентів. Поточний контроль є складовою частиною навчального процесу та здійснюється під час лекційних та практичних занять.

Форми поточного контролю

- перевірка підготовлених здобувачами презентацій за темами навчальної дисципліни узгодженої викладачем;
- перевірка виконання домашніх та індивідуальних завдань;
- модульний контроль;
- інші види контролю.

5. Рекомендована література

5.1. Базова

1. Берроуз Г. Демократія: від теорії до практики : підручник курсу. Київ : Міжнародна фундація виборчих систем, 2018. 278 с.
2. Бориславська О.М. Європейська модель конституціоналізму: системно-аксіологічний аналіз : монографія. Харків : Право, 2018. 384 с.
3. Демократія, права і свободи громадян та медіаспоживання в умовах війни. Липень 2022. [Електронний ресурс]. URL: <https://www.kiis.com.ua/materials/pr/20220817>
4. Воронянський О.В., Кулішенко Т.Ю., Скубій І.В. Політологія : підручник / Харків. нац. техн. ун-т сіл. госп-ва ім. Петра Василенка. Харків : ХНТУСГ ім. Петра Василенка, 2017. 179 с.
5. Кобрин В.С. Окремі проблеми політичної корупції на місцевому рівні організації та діяльності публічної влади. *Актуальні проблеми запобігання корупції в органах публічної влади в Україні в умовах євроінтеграції*: тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 10–11 квітня 2018 року / За заг. ред. Т.О. Коломоєць. Запоріжжя : ЗНУ, 2018. С. 88–90.
6. Історія української суспільно–політичної думки: навч. посібник / Укл.: В.В. Морозов. К. : Нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана, 2006. 180 с.

5.2. Допоміжна література

7. Основи демократії : навч. посібник для студентів вищ. навч. закладів / За заг. ред. А. Колодій; М-во освіти і науки України, Ін-т вищої освіти АПН України, Укр.-канад. проект «Демократична освіта», Інститут вищої освіти. К. : вид-во «Ай-Бі», 2002. 684 с.
8. Основи демократії : підручник для студентів вищих навчальних закладів / За заг. ред. А. Ф. Колодій. Третє видання, оновлене і доповнене. Львів : Астролябія, 2009. 832 с.

9. Основи демократії. Права людини та їх забезпечення в умовах суспільних змін : навч. посібн. / О. В. Філонов, В. М. Субботін, В. В.Пашутін, І. Я. Тодоров., К. : Знання, 2006. 215 с.
10. Піча В. М., Хома Н. М. Політологія: підручник для студ. вищ. закл. освіти / за заг. ред. В. М. Пічі; 5–те вид., випр. і допов. Львів : Магнолія, 2017. 304 с.
11. Шведа Ю. Р. Теорія політичних партій та партійних систем : навч. посіб. Львів : Тріада плюс, 2004. 528 с.

5.3. Інформаційні ресурси

1. Комунікація влади та громадськості: інституційний аспект». Аналітична записка. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/293/>
2. Офіційний сайт Президента України. [Електронний ресурс]. URL: <http://www.president.gov.ua/>.
3. Офіційний сайт Верховної Ради України. [Електронний ресурс]. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua/>.
4. Офіційний сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського. [Електронний ресурс]. URL: <http://www.nbu.gov.ua/>.
5. Рівненська централізована бібліотечна система (м. Рівне, вул. Київська, 44). URL: <http://www.cbc.rv.ua/>
6. Наукова бібліотека НУВГП (м.Рівне, вул. Олекси Новака, 75) URL: <http://nuwm.edu.ua/naukova-biblioteka> (інформаційні ресурси у цифровому репозиторії).